

Ириморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА XV БРОЈ 309-310.

1. ЈАНУАР 1987.

ЦИЈЕНА 70 ДИНАРА

СЛЕДНИЦА ОПШТИНСКОГ КОМИТЕТА СК

УСВОЈЕНА ЛИСТА КАНДИДАТА

НА СЛЕДНИЦИ Општинског комитета СК, одржаној 19. септембра, усвојен је Извјештај о четврогодишњем раду Општинске организације СК, Акциони програм дјеловања организације СК у општини, њених организација, органа и тијела као и Одлука о организовању СК у општини.

На сједници је утврђена листа кандидата за чланове Општинског комитета СК, Статутарну и Надзорну комисију.

За предсједника Општинског комитета СК предложен је Ђоко Прибиловић, дипломирани економиста.

Изборна сједница Општинске конференције Савеза комуниста одржана је 29. децембра.

В. С.

УСПЈЕХ НАШЕГ РАДНИКА

НА „ТУРЈУГУ” у Загребу који је ове године одржан од 20. до 22. новембра, где се окупљају најбољи угоститељски и туристички радници Југославије, да покажу своја знања, налазила се и екипа „Монтенегротуриста”.

На овој манифестацији Зорану Алабеговићу (29) припадаје златна медаља и велики пехар, као укупном побједнику у дисциплини „Туристично вођење”.

— Конкуренција је била заиста јака. Дошли су најбољи туристички водичи из цијеле земље. Уосталом нијесам се ни надао високом пласману. Моје перфектно познавање енглеског језика, историје, етнологије, умјетности, политичког система и анимације донијели су ми толики број поена, да сам, ето, освојио прво место, рекао нам је Алабеговић.

Иначе, Зоран овај пасао ради са љубављу седам година.

— Четири године сам радио у београдском „Интерконтиненталу”, где сам научио шта је туризам, а већ три године као туристички водич радим у „Монтенегроекспресу”, рекао је Алабеговић.

С. П.

У ОВОМ БРОЈУ:

- МОБА И ВЛАСТ Страна 2.
- ОСАМ ДЕЦЕНИЈА ГРАДСКЕ МУЗИКЕ Страна 4.
- НАШ БАТАЉОН И ЊЕГОВЕ ЧЕТЕ Страна 5.
- ЗАПИС О СТЈЕПАНУ ЗАНОВИЋУ Страна 10.
- ХОИСОВИ — ГОСТИ БУДВЕ Страна 11.
- ПЕТРОВАЧКА ЦРВЕНА КОМУНА Страна 12.

СВОЈИМ
ЧИТАОЦИМА И
САРАДНИЦИМА

* * *

ЖЕЛИМО
СВЕ НАЈБОЉЕ

У
НОВОЈ

1
9
8
7.

ГОДИНИ

Редакција
лист

Ириморске
новине

Вукица Митровић

Двадесет првог децембра о биљежена је у њеном мјесту — Светом Стефану 45-годишњица смрти Вукице Митровић-Шуње, која је стријења на у Београду 17. децембра 1941. пред њен двадесетдесети рођендан. О животном путу овог борца храброг и великог срца говорио је њен саборац, народни херој Крсто Попивода, након чега је изведен пригодан културно-умјетнички програм.

Рођена је 28. децембра 1912. године. Основну школу поха

лајала је у Светом Стефану, четири разреда гимназије за вршила је у Котору, а два разреда Учитељске школе на Цетињу. Са двадесет година укључила се у напредни омладински покрет, а годину дана касније, 1933. постаје члан Комунистичке партије Југославије. Захваљујући својим упорностима и умјешностима у илегалном раду ускоро се пробила у најужи круг руко водилаца револуционарног покрета престонице. Члан је а затим секретар Мјесног комитета КПЈ за Београд, па члан ПК КПЈ за Србију. У априлу 1935. ухапшена је и у главњачи подвргнута страже витом мучењу — познати комунистички центар Светозар Вујковић рекао је: „Да је ка мен, досад би проговорила!“ али она, „посљедња карика у техничком ланцу ка штампарији“, иако није била од камена, већ тиха и крхка дје војка — није проговорила. Крајем септембра 1941. ухапшена је и у Специјалној полицији страховито мучена, али је до последњег даха остала непоколебљива — свијетао лик комунисте, чији је читав живот био непрекидна борба и жртвовање за идеју за коју се борила.

На 4. и 5. страни у подлиснику доносимо одломак из ње не биографије под насловом „На мукама у главњачи“.

ОСВРТ

МОБА И ВЛАСТ

МНОГО је тога што кочи велику акцију коју су повезли органи Скупштине општине Будва на сусрету њу дивље градње којом су нападнути атрактивни простори уз „ривијеру бисерних плажа“. Пред притисака од стране моних и утицајних појединача, иначе дивљих грађитеља, који се врише на надлежне општинске службе и појединце у њима, велику препреку пред ставља понашање неких организација удруженог рада, које иду на руку онима који су се огријешили о закон.

На недавно одржаној сједници Извршног одбора, када је дивља градња била једна од главних тачака, речено је да колективи Електропројекта и Водовода прикључују воду и струју у оне објекте који су дивље саграђени. То, речено је, куражи дивље грађитеље па чак им и даје извесна права да касније реагују када добију налог за рушење свог објекта који је подигнут мимо прописа. Ове организације чине то, чуло се такође на овом скупу због тога да би напунили своје касе нозцем. А зна се — струја и вода се могу прикључити само на оне објекте чији су власници грађили по прописима и за то посједују сдоговарајуће папире.

Или други пример: дивља градња је кривично дјело. Још међутим, није забиљежен случај да је грађанин који је радио мимо закона доживио осуду среди не у којој живи и ради. Нико, наиме, није престао да поздравља дивљег грађитеља, нико му није упутио ријечи пријекора за то што је радио, на партијским и другим састанцима у радним колективима чији су чланози дивљи грађитељи, о томе се не говори. И не само да нема осуде. Дивљи грађитељи су, малтене, хе роји наших малих мјеста. На мобама приликом градње таквих објеката појављују се чак и партијски секретари, директори, општински службеници и други који су дужни да упозоре такве људе да не чине то што чине.

А докле год има оваквог понашања, извјено је биће и дивље градње. Ну не могу зауставити само булдоџери и мине. Она ће се сузбијати далеко брже и боље ако се сви према дивљем грађитељу буду понашали као према сваком другом ко се огријешио о закон.

С. Г.

ВАТРОГАСЦИ ИГНОРИШУ СУД

КАДА ЂЕ Душан Вујовић бити враћен на своје радно место, замјеника командира Ватрогасне јединице, више не зависи од судова, већ од одговорних у овој организацији.

Наиме, Душан Вујовић био је незаконито, како је то утврдио Суд Удруженог рада СР Црне Горе 1. априла 1985. године, распоређен на посло ве ватрогасца — благајника.

Успротивио се таквом премјештају, јер је једини у овој Ватрогасној јединици са већим квалификацијама за руковођење ватрогасним јединицама.

У кончној одлуци Суда удруженог рада СР Црне Горе, између осталог стоји, да се усваја захтјев Душана Вујовића и налаже Ватрогасној јединици, односно њеном руководству, да Вујовића разнесе на послове који одговарају његовој стручној спреми и да му се исплати разлика између личног дохотка који му је исплаћиван и радног мјesta на које је распоређен био до 1. априла 1985. године, до 1. октобра ове године. Ради се о суми од 1.646.520 динара.

Одлука Суда је досмјетјена 2. октобра 1986. године, а ње по извршење и даље чека Душан Вујовић.

С. П.

НАШЕ ПИТАЊЕ КАНАЛ ЗА СТРУЈУ ИЛИ...

„ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА“ је прије мјесец дана започела неке „радове“ на измјештању подземних каблова иза зграде у улици Маршала Тита 21.

Њени радници, ископали су два подужа канала, а каблове са трансформатором оставили не заштићене. Овај дио, где је све то раскопано стварима служи као пролаз од дворишта према улазу зграде.

Када смо упитали раднике „Електродистрибуције“, када ће то завршити, јер је уосталом опасно по живот, одговорили су: када будемо имали физичке раднике.

Сада питамо: јесу ли их пронашли?

С. П.

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакционски колегијум. Главни и одговорни уредник: ВЛАДИМИР СТАНИШИЋ. Издавач: Културни центар Будва. Адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва, телефон: 41-194 — Број жирија рачуна 20710-603-1809 код СДК Будва — Штампа: РО за графичке производе и услуге „Андреја Палташић“ — Котор. Претпилата: годишња 1.680 дин. за иностранство 30 долара. — Рукописи се не враћају

ОСМА СКУПШТИНА ПЕНОЛОГА ЈУГОСЛАВИЈЕ

ЗА ХУМАНИЈЕ ЗАТВОРЕ

ОД 4. ДО 6. ДЕЦЕМБРА у Будви је потребно је поспјешивати оснивање отворених или полуотворених казнених завода или самосталних одјељења при затвореним заводима, а у оквиру затворених завода потребно је изналазити флексибилније и слободније облике издржавања казне, као методе унутрашње диференцијације осуђеника, рекао је Гартнер.

Главна тема о којој су пенолози разговарали је подрштвљавање функције извршења кривичних санкција у Југославији.

Уводни реферат је подnio, Бранко Гартнер, управник Казнено-правног дома за малолетнике из Цеља.

Процеси осавремењавања и подрштвљавања извршења кривичних санкција изискују ширу примјену слободнијег режима издржавања казне и отварања казнених завода, с циљем осигурања њихове вишеслојне, културне и привредне интеграције са ужом и широм друштвеном средином. У ту сврху

Истичући значај враћања криминала нормалном животу и методама за постицање таквог циља, сви учесници су се заложили за боље услове у затворима. Они морају бити хумани да би се начин живота приближавао животу слободних људи. Учесници овог дводневног савјетовања су се сложили, да само хуманост спречава агресивност.

С. П.

УЗГРЕД

ШКОЛА И ПРОФЕСОРИ

Све до почетка ове школске године, наши средњошколци су били подстаници ОШ „Стефан М. Љубишић“.

На дан, 42. годишњицу ослобођења Будве, 22. новембра, школска зграда, Центра за средње образовање и васпитање је предата ученицима и наставницима, на употребу.

Школа има 12 учионица, два кабинета, један за учење страних језика са 50 мјеста и за биротехнику са 30 мјеста, библиотеку са читаоницом, као и амфитеатар са 320 мјеста. Цијела школа има 3500 метара квадратних и у овој фази је стајала 510 милиона динара. Ту је урачуната и цијелокупна опрема, вели директор Михаило Бајковић.

Осјећа, се да су ученици и наставници добили један добатни импулс да још боли и успијешнији рад. Међутим, има оно али, када је у питању наставни кадар. Као готово и у цијелој Југославији, професори и у овој средини нијесу награђени адекватно за своје знање и рад. Није тајна, да неквалифицирани радници у нашој туристичкој привреди имају мјесечна примања већа од професора.

Због тога функција наставног и другог особља из наше школе је веома изражена. За посљедње три године Центар је напустило десетак професора. Због слабог материјалног стања, професор је опхван бриgom око рјешавања најлементарнијих егзистенцијалних проблема, а уз то наметнуло му се и комплекс друштве и потицаје професије, па је нереално очекивати, да оч постиже напретосјечне резултате у образовању и васпитању, каже Бајковић.

Истог мишљења су и професори. У Центру ради 22 професора. Не постоји технолошки вишак, као у мноштву школама од увођења реформе. Рекли су нам, да цијели наставнички кадар не види перспективу у професији, па због тога, чим прије наћу посао негде ће ван школе бјеже из наставног процеса.

С. Паповић

И ТО СЕ ДОГАЂА

АУТОБУС НИЈЕ СТИГАО

СЕДАМДЕСЕТ ученика средњошколског центра у суботу, 13. децембра, када немају наставу, требало је да пођу на „редовну“ акцију на пошумљавању голети изнад Светог Стефана. Нијесу пошли, јер аутобус которске „Аутобоке“ није стигао да их одвезе, тако да је те суботе остало незасађено 3.000 садница при морског бора.

Иначе вриједни средњошколци прошле године су засадили 30.000 садница, ове јесени 15.000, а остало им је још 10.000 на око десет хектара земљишта.

С. П.

ИЗ „МОНТЕНЕГРОТУРИСТА“

ВИШЕ ЗАХТЈЕВА - НЕГО КРЕВЕТА

ИАКО је девизни и динарски колач којег су током прошлогодишње туристичке сезоне „испекли“ углавном иностра ни гости знатно већи него што се чак и плановима могло предвијести у „Монтенегротуристу“ нијесу баш сасвим за овогодини. Већ подugo их мучи иста брига — како тај колач да буде још много већи. Стари туристи, наиме, долазили су у много већем броју него што је то био случај у сезонама 1985. и прошле године, али неостају — кревети. Црногорском приморју су потребни нови хотели и други угоститељски објекти.

— Нешто преко 13.000 кревета са којима располажемо на подручју од Пераста до Улице били су љетос попуњени веће него икада до сада, истиче Бранко Кажанегра, директор агенције „Монтенегроекспрес“. — Углавном туристима из Западне Европе. — Већи број хотела коришћен је пуних 170 дана и то у изванредном проценту од 100 одсто. Да смо имали знатно веће капацитете сви били попуњени.

У току су припреме за наредну сезону и већ се јављају проблеми. Потражња је много већа него што износе капацитети. Јављају се, наиме, нове стране агенције које желе да своје гости упућују на Црногорско приморје. У „Монтенегротуристу“ су се нашли у веома незгодној ситуацији не желе никог да обдију, а отет се свима не може удовољити.

— У ситуацији смо да смањујемо број кревета онима са којима годинама радимо да би одвојили понешто за нове агенције, истиче Вукашин Ђулафић из „Монтенегроекспresa“. — Чини се, да се боље замјерити старом пословном пријатељу него изгубити онога који се први пут јавља.

У највећем угоститељско-туристичком колективу у нашој републици то чине из голе нужде. Зна се, најбоље би било, када би се до идуће сезоне могао саградити који нови хотел.

— Ми имамо велике потребе за новим хотелима, а такође имамо и изванредне локације на којима је предвиђена градња атрактивних туристичких насеља, истакао је на једном од скупова посвећеном туризму, крајем прошле године Душан Лијешевић, предсједник Пословодбог одбора „Монтенегротуриста“. Више пројекта је већ понуђено страним улагачима капитала, или и домаћем удруженом раду. Интересовање, нарочито странаца је велико: има понуда за заједничку улагања у нове објекте у Каменову, на Лазу у Милочеру, Улицу и другим дјеловима јужне јадранске обале. Но, наши закони који регулишу ову област нијесу још увијек тако флексibilни да би стране фирме одмах почеле конкретне преговоре. Ми тражимо од надлежних органа да нам помогну у том правцу јер је изјесно да из сопствене акумулације и из домаћих извора не могу бити саграђени сви ти објекти које смо планирали и који су нам потребни.

Јужни Јадран је, у то нема сумње, у последње вријеме на мети страних туриста. Насеља какво је рецимо „Словенска плаža“ у Будви су први хит, девизне коке које обилато сносе марке и другу конвертибилну валуту. Извјесно је да би слични објекти брзо оправдали улагања, да би девизни приход „Монтенегротуриста“ и Црне Горе знатно премашио садашњу цифру.

С. Г.

НА МУКАМА У ГЛАВЊАЧИ

У ХАПШЕНА САМ У ТРИ ЧАСА НОЋУ 14. априла 1935. године — написала је, између осталог, Вукица у својој биографији... — Пошто нијесам била обавијештена да је провала на стала и по нашој линији, то сам мислила да ме одводе ради неке ситнице, због браће, као што су ми агенти приликом хапшења и рекли. Али, кад су ме предали целату Вујковићу, одмах сам схватали да је нешто озбиљније. Ухватио ме је за уво и водио по соби, показујући ми хрпе ухваћеног материјала. На питање: „Да ли познајеш овај твој материјал?“, одговорила сам да га не познајем, при чему ми је опалио шамар. Затим ме одвео на врате друге собе и унутра ми показао погуреног на сто лици и свог испребијања Петра (илегално име Васа Џрље). На питање: „Да ли оно га познајеш?“ ја сам одговорила: „Не“, нашто се овај разбифеснио као рис и поноће ме пљуснуо... Мени су наредили да се схвачим. Ка да сам остала у халјини и боса. Космајац ми је везао по зади руке у ланцима, турнуо ме, при чему сам потрбушке пала на под, дигао ми ноге и везао заједно с рукама и онда ударао по табанима жилом. Вујковић је, чупајући ми косе, постављао питања, а један агент сјео ми на леђа и запушио уста крпом... Осталаја сам упорно при томе да нијесам и не знам,

како што и стварно нијесам знала, где је штампарија. Било је скоро 7 часова кад су престали да ме туку. Онда су поново довели Зорана и питали га: „Је ли она?“ Он је, муцајући, одговорио: „Јест, она је!“ Пошто није могао да говори дали су му да пише своје саслушање. Јаску тада пренијега у агентску собу у чијем је једном тоа ћошку лежао Петар везан ланцима. Чувао нас је један агент. Током читавог дана агенти су стално зализили к нама и сваки понешто испитивао, а Вујковић и Космајац увијек с јаким пријетњама. Ја сам тог дана смислила да ћу ћутати док узмогнем, а онда ћу рећи, да јесам им давала материјал и да сам га добијала од једног непознатог лица. Друге ноћи на саслушању затекла сам Зорана везаног на постуд како га Вујковић туче. Пложили су и мене до њега, па почели тучи. Ја сам ћутала. Тада је Зоран почeo да ме моли да признаам, говорећи да је већ много батина добио ради мене. То ме сташино убило и тада сам рекла да ћу све да признаам, па што су Зорана одмах одвели, а мене стали да саслушавају. Ја сам онда поново по-

чела говорити, да немам шта да им признам. Тада су ударили јаче, тако да сам се онесвијестила. Када сам дошла к себи почела сам им причати причу коју сам била смислила у агентској соби. А та гласи: да сам се у тоједном течaju, којег сам у то вријеме похађала, упознала с једним младићем, који ми је пришао као дјевојчица, удварајући ми се. Помирио ми се свијлио, ја сам му узвратила и тако смо се спријатељили и завољели. О њеј знам само толико да се зове Миша. Једног дана он ме замolio да ли бих хтјела да му један пакет преđam једном младићу, с којим ће ме он претходно упознati. Ја у томе нијесам витjела ничег рђавог и, за његову љубав, врло сам радо пристала. Не знам зашто, он ми је прије него што сам отиšla на састанак с дотичним младићем, дада један лист и казао да га држим у руци, да стојим на одреđenom mjestu и да ћe mi тaj пријатељ (јер је Петар казао да смо се упознали са знацима распознавања и лозинком). Ја сам у младићу, који ми је пришао, препознала свог познанника из Будве и обрадовала сам се, али ми је би

ло чудно кад ми је овај на то одговорио да му ја не могу предати пакет баш зато што се познајемо. Ја сам то саопштила Миши и пitala га да ми објасни зашто. Он ми је на то одговорио да је то зато што би се та прedaјa пакета више пута понаšala. Мени је то, замислило било чудно, али, засlijepljeno љубављу, ја нијесам уопште размишљала, а није сам могла ни сањати да ће ме то довести до полиције...

И НАОКРУТНИЈИ ЧОВЈЕК МОРАО је да протрне

Та их је прича страшно разбијесnila, па су ме везали и почели поново тући, говорећи ми, кад је све та ко што им то нијесам одмак испричала, него сам до сада ћутала и да они врло добро знају да је мени циљ да добијем у времену, тј. да људи сазнају, да се склоне и да сакрију штампарију. Заклињала сам се свачим да није тако и да немам појма ни о каквој штампарији. Та да су исценирали ово: као тобоже, одлучили Вујковић и Космајац да ме усрмте. Ди зали ми с патоса и поново бацали доље, скубли за коју, тукли главом о под и мластили пендреком и жилом куд су стигли. Тада је скочио је дан агент, извикао ме из њијихових руку и одио ме у агентску собу. То је био „до бар човјек“, мој „спаситељ“, коме сам ја требала да се повјеријам. Према мени је ње жно и благо поступао и очински ми савјетовао да му ја све испричам, да он то неће њима, зликовцима, причати, већ ће само настојати да ме више не муче. Ја сам му, takođe, болећивим гласом говорила да сам ја, на жалост, све њима испричала и да више немам шта да кажем. Онда је пришао Петару и испримчао му шта сам ја све говорила на саслушању, на што је Петар казао да је то страшно глупо и неувјерљиво што сам говорила. Ја сам Петра цијенила и язлоље сам му много вјеровала, па ме тај његов суд сасвим дотукао, тако да сам постала очајна не знајући шта да радијам. Те ноћи су некога стражно тукли, јаукао је и урликао да је, мислим, и најокрутнији човјек морао да протрне. Космајац је широм стварија врата наше собе и с временом на вријеме питао ме да ли чујем и да ли познајем глас свога брата, да ли чујем како ме моли да све испричам. „Ми му сада гулимо кажу, он ће да прича кад нећеш ти“...

ЈУБИЛЕЈИ

ОСАМ ДЕЦЕНИЈА ГРАДСКЕ МУЗИКЕ

У БУДВИ ЈЕ, уз новембарске празнике, про слављен и један значајни јубилеј — осамдесет година постојања и рада Градске музике у Будви. Јубилеј, заиста, достојан пажње и поштовања. Јер, осамдесет година постојања ће такве културне институције, у условима ратних олуја које су бијесниле над Балканом и мрачног ропства у коме је наш народ живио под окупацијом разних поробљивача: аустријског, италијанског, њемачког, јубилеј је којим би се могле поносити и далеко веће средине него што је била мала Будва са свега неколико стотина становника.

Градска музика у Будви током осам деценија

окупљала је генерације младих ентузијаста различних националности и радила не само на развоју музичке културе у мјесту, већ и на развијању братства и јединства и његовању југословенског социјалистичког патриотизма. Чланови Градске музике доспијевали су и по околним селима на културно-забавним приредбама које су понекад организоване под окриљем комуниста и њихових симпатизера. Примјер такве једне приредбе у Уљари у Пржном послије које су и чланови Градске музике који су учествовали у овој приредби, због свирања „Интернационале“ били прогањани и хапшени.

Вл. Станишић

УЗ 45. ГОДИШЊИЦУ ФОРМИРАЊА ПРИМОРСКОГ БАТАЉОНА
„СТЕВАН ШТИЉАНОВИЋ“

НАШ БАТАЉОН И ЊЕГОВЕ ЧЕТВЕРТИ

ПРИЈЕ 45 година, јануара 1942. године, формиран је Приморски батаљон „Стеван Штиљановић”, који је у току свог постојања, јануар-април 1942. године, дејствовао на територији данашње будванске општине и већих дјелова котарске и тиватске општине (Грбаљ, Котор, Тиват). Батаљон је настао као резултат успјешног развоја НОП и НОВ на територији Црне Горе у цјелини и на овој територији посебно.

Батаљон је, иначе, добио име по историјској личности с краја 15. и прве половине 16. вијека Стефану Штиљановићу, поријеклом из Паштровића, кастелану крајишких градова у Славонији. Послије смрти, око његове личности ширен је култ „светог и праведног“ деспота. Давањем тог имена батаљону хтјела се, прије свега, изразити ширина платформе наше ослободилачке партизанске борбе.

Крајем 1941. и почетком 1942. године НОП на нашој територији добија нови полет. Формирањем Међуопштинског бироа КПЈ и све успешијим организовањем и да би ступили у бригаду. Њих шест враћено је из Рудог на свој терен, а осам их је ступило у редове легендарске Прве пролетерске бригаде.

Уз то, све се успјешније организује и успоставља такав политички механизам који обезбеђује сталан и све снажнији утицај у народу.

совинјег опредељивања за НОП и НОБ. Успостављене су и учвршћене везе међу партизанским групама и појединцима. Партизани контролишу територију Паштровића, нарочито села изнад цесте, а све више и горњомајкиска села и Поборе. Под најтежим условима партизани успијевају да улазе и у опу сточене Брајиће, чији су људи били углавном у логорима у Албанији, села блокирана гарнизоном на Космачу а терор окупатора велик.

У таквој ситуацији штаб Ловћенског НОП одреда доноси одлуку, у другој половини децембра 1941. о формирању Приморско-црногорског батаљона са двије чете — Црмничком са 60 и Приморском са 30 бораца. Одређен је и његов штаб. Убрзо је, међутим, услиједила нова одлука штаба Ловћенског одреда, у првој декади јануара 1942. године — уместо Приморско-црмничког, формирају се два батаљона: „Дован“ и „Бранко“.

О таквом позитивном развоју ситуације на овој територији поред осталог нарочито говори добровољно јављање 47 бораца високих борбених квалитета из данаашње будванске општине (Петровац — 21, Свети Стефан — 14 и Будва — 12) од којих су половина били чланови КПЈ и кандидати за чланове КПЈ. Послије борбе на Пљевљима, где је јуначком смрћу погинуло 14 другова, 14 бораца се штитило ка Ридом Томашевић" (срез Бар) и Приморски батаљон „Стеван Штиљановић" (општине: Петровац, Свети Стефан, Будва, Радановић—Грбаљ, Котор и Тиват). Убрзо је у батаљону било око 200 бораца, од којих у Паштровићима 110, а у будванској општини — 60. До краја фебруара 1942. године завршен је процес формирања значајног омасовљавања јединица батаљона. Већ почетком марта 1942. батаљон је имао пуну организацијско-формацијски развијен

Треће ноћи суючавали су се с Петром. Овај је говорио да сам ја „посљедња карика у техничком ланцу“ ка штампарији и да бих пре-ма томе морала знати за њу. То је поткријепио једним де-тајем из нашег рада. Наме, да сам ја једном прили-ком на састанку требала да донесем материјал, али он је био спријечен и није дошао на састанак. Сјутрадан смо се нашли у исто вријеме на истом мјесту, он ме упитао шта сам урадила с материја-лом, а ја да сам одговорила да сам га повратила натраг. Тој моменат им је био гла-ни доказ да сам ја материјал, тобоже, доносила равнно из штампарије, чим сам га могла и враћати; и то ме највише теретило. Тада случај је био, само ја сам материјал однијела у спремиште за ко-га Петар чије знао. А то вра-ћање ја сам објаснила на тај начин да ме мој дилбер Миша увијек чекао на ћошку друге улице и по предаји па кета ја бих се поново с њим састала, и тако тог пута вра-тила сам му пакет.

ЧЕТРНАЕСТ НОЋИ
БЕЗ СНА

Они то нијесу вјеровали, па су опет почели да ме туку. Тада су ми „показали“ акт којим им министарство наређује да по цијену наших глава морају доћи до истине. Ноћас је крајње ври-

ност. У пет његових чета (Паштровска, Грбальска, Которско-приморска, Поборско-брајићка и Машинска) тада је било око 500 бораца.

Територија батаљона потпуно се поклапала са територијом на којој је, већ од половине октобра 1941. године, дјеловао и руководио партијско политичким радом и развојем народноослободилачког покрета Међуопштински биро КПЈ (секретар Вељко Ј. Митровић). И управо је успјешан и релативно брз развој батаљона у значајној мјери био резултат рада овог Бираа, односно чланова КПЈ и СКОЈ-а којима је он руководио, и на територији и у партизанским јединицама. Сарађња Бираа посебно са штабом батаљона била је не прекидно и потпуно обезбједићена и позитивно се одражавала на јачање и јединица-чета.

Првих дана марта 1942. године 25-30 бораца батаљона, на челу са командантом батаљона, ступало је у Други ловћенски ударни батаљон и борило се, под најтежим материјално-техничким и временским условима, против четника на сектору Колашине и Никшића.

До половине априла 1942. године до када је практично и постајао, јединице Приморског батаљона извршиле су многе борбене акције. Паштровска чета, иначе далеко најбројнија (близу 200 бораца) више пута се супротстављала и спречавала упаде Италијана, јачине и до батаљона, у Брда, Кулаче и друга села под контролом партизана, штитећи народ од пљачке и репресалија. Све остале чете, у већој и мањој мјери, учествовале су у борби против великих италијанских које су 25. марта 1942.

СТРАШНИЈЕ ОД СВЕГА

О начину мучења Вукице Митровић, Тоша Вујасиновић пише: „Ја сам већ раније доста слушао о разним мучењима која примењује полиција кад саслушава комунисте. У овом часу ја писам видео шта они у суседној соби ради, али сам осећао према оном што ми је до ушију долазило да се ради о нечем невероватно ужасном. Пригушено јечење, а затим повремени јаук жене коју су мучили доводили су ме до таквог стања да сам помислио како би било да скочим и ударим главом о железни радијатор, који је стајао недалеко од мене. Било је то нешто неиздржљиво. Касније су и мене на сличан начин мучили, али ових неколико сати које сам провео прислоњен уза зид, слушајући шта се у суседној соби ради, били су, како ми се чинило, страшнији од свега што сам касније и сам преживео. Жена је, јећећи, обдијала да одговара. Чух како неколико пута доводе Петра, а онда опет почињу да је туку. Ја сам на крају скрвио више инстинктивно кога тако страшно муче. Била је то Вукица Митровић, наша веза са „штампарџијама“.

јеме да нам кажеш штампа-рију. Сада ти ни бог неће спасити твог млађег брата". Одвели су ме у собу одакле сам слушала ударце и јауке. Тукли су као бијесне звијери. Ја сам осјећала као да ћу да полудим. Тражила сам средства да се раним и нашла сам једну велику зихернадлу с којом сам закочила цемптер, замолила сам да ме одведу у клоzet и тамо ископала прилично дубоку рану на лијевој руци с намјером да прекинем неку вену. Али нијесам успјела, јер ме је спријечио агент, који је видјећи да сам се дugo за

године, извршиле напад на Поборе, посебно у познатој борби на Паштровници.

Такво ангажовање јединица у борбеним акцијама усlovљавао је и њихов распоред. Штаб батаљона (и Међуопштински биро КПЈ) био је у манастиру Дуљево код Кульача, а затим на Паштровској гори (Томина ћива). Паштровска чета била је дислокирана у горњим паштровским селима и у одговарајућим рејонима, Паштровске горе, од Подкосача до Долова. Грабљанска чета била је размјештена већином у селу ма Братешини, Горовини, Тршићица и Загора. И командове чете често је била подијељена. Которско приморска чета својим мањим дијелом и командом чете налазила се у Горњим Поборима. Већи дио бораца живио је код свог јужних кућа у Поборима (Зечево село), поред Поборског брајићке чете, налазила се још и Маинска чета. Ове две чете су биле најтешње по везане (до почетка фебруара оне су и чиниле јединствену чету, Будванску чету). Њихови чланови Партије су били у истој партијској ћелији. Дајем, по сјекању и са могућим нетачностима, састав бораца свих двије чета.

Поборско-брајићка чета:
Баконовић Н. Ђуро (Улцињ,
командир, Лучић Владо, ко-
месар, Приболовић Ј. Илија
замјеник командира, Зец М.
Душан, замјеник комесара
Зец С. Митар, Зец М. Ђуро
Зец М. Петар-Мишио, Зец М.
Нико, Зец М. Саво, Зец М.
Никола, Зец П. Јово, Зец К.
Митар, Зец М. Крсто, Зец Н.
Стево, Зец Б. Марко, Зец Ј.
Блажко, Зец Ј. Ђуро, Клаћ М.
Андирија, Иванчевић Ј. Тома
Иванчевић В. Митар, Иванч-
евић С. Ђуро, Мартиновић Е.

сам им рекла да више нијесам могла да издржим батиће и да гледам и слушам му чења других. Можда је то био и прави разлог, а можда сам то учинила из мало душности, јер да сам била храбрија и отпорнија, сигурно то не бих урадила, иако ја правдам саму себе да у том моменту нијесам мислила на смрт, него само на бол ницу. Сјутрадан су стално поред мене стајала два агена та и нијесу ми давали да се мрднем. Морала сам непомично да лежим, а у собу су сваког часа залазили свемогући агенти и својом виком и писовкама настојали да ме збуне. Кад су ме одвели на саслушање, ја сам, не госпо дарећи више својом свијешћу, јер да није било тако не бих то урадила, измијенила у свом исказу, и то да Мишку нијесам упознала на течају, већ да ме с њим упознала у болници код свог болесног брата једна дјевојка с којом сам пријатељица. Довели су ту дјевојку и тукли мало, али ми ни то нијесу вјеровали, иако је и она исто потврдила, већ су говорили да с тим хоћу да срећем правац. Више ме нијесу везивали, ни тукли по та банима, већ само по тијелу и настојали да чујем и видим све што се дешава, тако да за четрнаест ноћи у агентској соби нијесам уопште за спала...

Иво, Мартиновић А. Душан, Баконовић Н. Јово (Улцињ), Баконовић Ј. Стево (Улцињ), Ђаконовић Ф. Стево, Баконовић П. Иво, Баконовић Ф. Пере, Кнежевић И. Крсто, Кнежевић М. Јоко, Кнежевић К. Ђуро, Кнежевић Ил. Иво, Кнежевић М. Видо, Кнежевић Ј. Митар, Кнежевић М. Блажко, Кнежевић М. Крсто, Ивановић Н. Иво, Ивановић Т. Јово, Каписода И. Видо, Каписода М. Крсто, Каписода К. Митар, Шођран Пере, Марковић Пере, Брајић И. Андрија, Кузман В. Пере, Прибиловић Ј. Крсто, Прибиловић И. Пере.

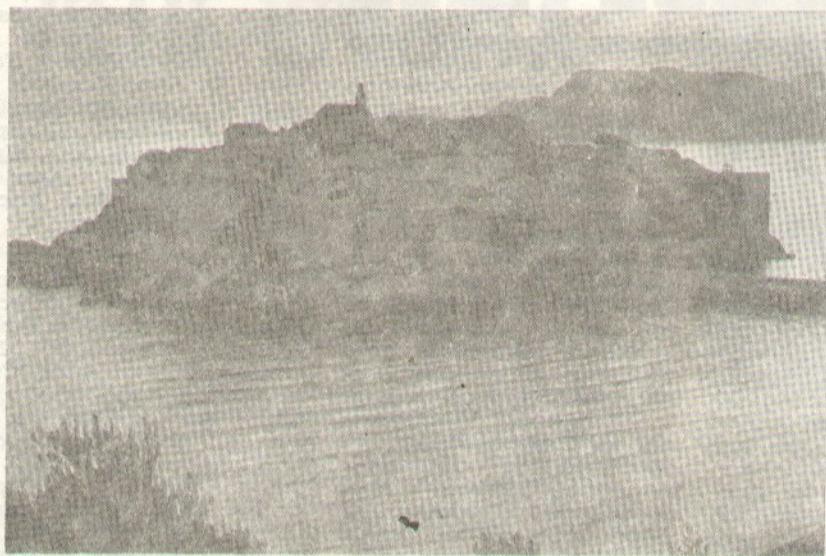
Мајинска чета: Борета Л. Јоко, командир, Станишић Ил. Пере-Пећанац, комесар, Марковић Ф. Вуко, замјеник командира, Лижешевић С. Пеко, замјеник комесара, Станишић Ил. Мило-Боро, члан Међуопштинског бироа и секретар партијске организације у општини, Станишић В. Саво, Станишић Ил. Пере, Станишић Ил. Јово, Станишић П. Ристо, Станишић В. Филип, Станишић Ђ. Илија, Станишић Р. Марко, Станишић Ф. Нико, Станишић Ф. Стево, Станишић Ј. Блажко, Станишић Ј. Душан, Станишић И. Филип, Станишић И. Васо, Станишић Н. Крсто, Станишић К. Нико, Станишић Ђ. Пере, Станишић Н. Јово, Маркишић Томо (Пећ) Борета К. Љубо, Дулетић Н. Ђуро, Дулетић Д. Митар, Дулетић К. Душан, Дулетић В. Јово, Божковић Ј. Митар, Еделица Ј. Божко, Франета Л. Марко, Радонић В. Вуко, Радовић А. Душан, Марковић С. Јово, Марковић Ђ. Јоко, Марковић К. Митар, Марковић Ф. Марко, Марковић П. Митар, Марковић П. Ђуро, Марковић Ђ. И. Илија, Марковић Р. Иво, Марковић Н. Ђуро, Радуловић Н. Раде, Радуловић Ил. Марко-Машо, Радуловић И. Станко.

Због неповољне војнopolитичке ситуације за партизанске јединице у Црној Гори и конкретно, на територији Одреда, штаб Ловћенског одреда донио је одлуку о хитном повлачењу јединица преко комуникације Цетиње — Ријека Црнојевића. Из Приморског баталјона су, средином априла, ка Катунској нахији пошли Пашировска чета (близу 40 бораца) и мањи дјелови из Грабалске и Которско приморске чете. Тада је дошло до наглог осипања партизанских редова и Баталјон је, у току априла 1942. године практично престао да постоји. Од тада до лета 1943. године дошло је до кризе НОП-а на овој територији. Многе десетине бораца пали су у затворе, многи интернирани, појединци стријељани. Преко 50 бораца, већином чланова Партије и СКОЈ-а нашло се у илегалству с оружијем и трупом.

Мада, стицајем прије свега неповољних војнополитичких околности на овој и широј територији, није био дугог вијека, Приморски батаљон „Стеван Штиљановић“ Ловћенског НОП одреда свакако је био велики домет и резултат рада организације КП и развоја НОП-а на територији од Петровца до Котора и Тивта у првој устанничкој години. Утолико више и прије што је тако крутна партизанска јединица била формирана и дејствовала на овом узаном приморском појасу са виталним комуникацијама за окупатора, између Боке, Цетиња и Бара, на подручју посједнутом многим јаким окупаторским гарнизоз-
чица

Пеко ЛИЈЕШЕВИЋ

СРЕЋНУ НОВУ 1987. ГОДИНУ

СВОЈИМ КУПЦИМА, СТАНОВНИШТВУ НАШЕ ОПШТИНЕ, ПОСЛОВНИМ ПРИЈАТЕЉИМА И САРАДНИЦИМА, СПОРТСКИМ КОЛЕКТИВИМА У ОПШТИНИ БУДВА И СВИМ ПРИЈАТЕЉИМА БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ

ЖЕЛИ

**ООУР „ЈАДРАН-ТРГОВИНА“
БУДВА**

**ОДМАРАЛИШТЕ „13.
МАЈ“ - БЕЧИЋИ**

ЖЕЛИ

СТАНОВНИШТВУ
БУДВАНСКЕ ОПШТИНЕ

**СРЕЋНУ
1987. ГОДИНУ**

МНОГО СРЕЋЕ И НОВЕ
РАДНЕ ПОВЈЕДЕ У

1987. ГОДИНИ

СВОЈИМ ЦИЛЕЊЕНИМ ГОСТИМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА УДРУЖЕНОГ РАДА ОПШТИНЕ БУДВА И СТАНОВНИШТВУ ПЕТРОВАЦА, СВЕТОГ СТЕФАНА И БУДВЕ

ЖЕЛИ

**КОЛЕКТИВ „ПАЛАСА“
- ПЕТРОВАЦ**

**СРЕЋНУ НОВУ
ГОДИНУ**

ЖИТЕЉИМА СВИХ МЈЕСТА ОД
БУЉАРИЦЕ ДО ЈАЗА СА НАДОМ
ДА ЈЕМО ЈОШ БОЉЕ РАДИТИ
И ОСТВАРИВАТИ ВРИЈЕДНИЈЕ
РЕЗУЛТАТЕ

ЖЕЛИ

**КОЛЕКТИВ ЉЕЧИЛИШТА
„4. ЈУЛИ“ ПЕТРОВАЦ**

ДРАГИМ ГОСТИМА, РАДНИМ И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА ОПШТИНЕ БУДВА

ЖЕЛИМО

СРЕЋНУ 1987.

**КОЛЕКТИВ „АВАЛА“
БУДВА**

СТАНОВНИШТВУ ОПШТИНЕ БУДВА
НАЈБОЉЕ ЖЕЉЕ ЗА

СРЕЋНУ 1987. ГОДИНУ

УПУЋУЈЕ

КСРО „ЈУЖНИ ЈАДРАН“

- СОУР ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА
- ООУР ЗЕЛЕНИЛО
- ООУР КОМУНАЛНЕ СЛУЖБЕ
- ООУР НОВОГРАДЊА
- ООУР ЗА ОДРЖАВАЊЕ СТАНОВА
- РЗС ЗАЈЕДНИЧКЕ СЛУЖБЕ

Колектив „ЗЕТА — ФИЛМА“

СВОЈИМ ПОСЈЕТИОЦИМА ОБЕЋАВА НОВЕ, ВРИЈЕДНЕ И ЗАНИМЉИВЕ ФИЛМОВЕ А ФИЛМСКИМ СТВАРАОЦИМА И СВИМ РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА НАШЕ ОПШТИНЕ

ЖЕЛИ

СРЕЋНУ НОВУ ГОДИНУ

СТАНОВНИШТВУ ОПШТИНЕ
БУДВА

СРЕЋНУ 1987. ГОДИНУ

ЖЕЛИ

БИП-КОМЕРЦ — БЕОГРАД
ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР — БУДВА

СВОЈИМ ПОТРОШАЧИМА
И
СТАНОВНИШТВУ ОПШТИНЕ
ЖЕЛИМО
МНОГО СРЕЋЕ И
РАДНИХ УСПЈЕХА У

1987. ГОДИНИ

КОЛЕКТИВ

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈЕ
БУДВА

СТАНОВНИШТВУ БУДВЕ, СВЕТОГ СТЕФАНА И ПЕТРОВЦА,
СВОЈИМ ГОСТИМА И ПОСЛОВНИМ ПРИЈАТЕЉИМА

ЖЕЛИМО

СРЕЋНУ НОВУ ГОДИНУ

АГЕНЦИЈА „КОМПАС“
ЉУВЉАНА

ПОСЛОВНИЦА — БУДВА

СВОЈИМ ГОСТИМА И СВИМ
ПРИЈАТЕЉИМА БУДВЕ

СРЕЋНУ НОВУ ГОДИНУ

ЖЕЛИ

РЕСТОРАН — ПИЦЕРИЈА
„АЛ ПАРМА“ — БУДВА

СТАНОВНИШТВУ ОПШТИНЕ БУДВА
НАЈЉЕПШЕ ЖЕЉЕ ЗА

НОВУ 1987. ГОДИНУ

СА УВЈЕРЕЊЕМ ДА ЂЕ ОВЕ СЕЗОНЕ У СТАРУ БУДВУ
УВЕЛИКО УЛАЗИТИ ТУРИСТИ

ГРО, „ИНТЕГРАЛ“
СУБОТИЦА

СВОЈИМ ШТЕДИШАМА, СТАНОВНИШТВУ
ОПШТИНЕ БУДВА

ЖЕЛИМО МНОГО СРЕЋЕ И
УСПЈЕХА У РАДУ У

1987. ГОДИНИ

КОЛЕКТИВ
БУДВАНСКЕ ОСНОВНЕ БАНКЕ

СРЕЋНУ НОВУ 1987.

СТАНОВНИШТВУ НАШЕ ОПШТИНЕ, ОРГАНИЗАЦИЈАМА УДРУЖЕНОГ РАДА, ПОСЛОВНИМ ПРИЈАТЕЉИМА И НАШИМ ДРАГИМ ГОСТИМА

ОД СВЕГ СРЦА ЖЕЛЕ

ЗАПОСЛЕНИ У

ТУРИСТИЧКОМ НАСЕЉУ

„СЛОВЕНСКА ПЛАЖА“

КОЛЕКТИВ

ЈАДРАНСКОГ САЈМА

ЖЕЛИ

СВИМ ЖИТЕЉИМА НАШЕ ОПШТИНЕ, РАДНИМ И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

СРЕЋНУ 1987. ГОД.

СРЕЋНУ

НОВУ ГОДИНУ

СВОЈИМ ГОСТИМА, СВИМ РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА ОПШТИНЕ БУДВА СА ВЈЕРОМ У НОВЕ, МНОГО БОЛЬЕ РАДНЕ РЕЗУЛТАТЕ

ЖЕЛИ

КОЛЕКТИВ

„ХОТЕЛИ БЕЧИЋКА ПЛАЖА“

СВОЈИМ ЦИЈЕЊЕНИМ ГОСТИМА, СВИМ СТАЛНИМ И СЕЗОНСКИМ РАДНИЦИМА У НАШЕМ КОЛЕКТИВУ, РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА ОПШТИНЕ

ЖЕЛИ

**СРЕЋНУ
НОВУ
1987.
ГОДИНУ**

ХТО

Колектив „МОНТЕНЕГРОТУРИСТ“

Колектив дома одмора

„ХОТЕЛ ПАРК“

Будва

ЖЕЛИ СРЕЋНУ

НОВУ ГОДИНУ

СВОЈИМ ЦИЈЕЊЕНИМ ГОСТИМА, ПОСЛОВНИМ ПРИЈАТЕЉИМА И СВИМ СТАНОВНИЦИМА ОПШТИНЕ БУДВА

ГРАЂАНИМА И РАДНИМ ЉУДИМА НАШЕ ОПШТИНЕ, ПРИВРЕДНИМ И ВАНПРИВРЕДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА ЖЕЛИМО

СРЕЋНУ 1987. ГОДИНУ

- ОПШТИНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА ССРН
- ОПШТИНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА СК
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
- ОПШТИНСКИ ОДБОР СУБНОР-а
- ОПШТИНСКО ВИЈЕЋЕ САВЕЗА СИНДИКАТА
- САВЕЗ РЕЗЕРВНИХ ВОЈНИХ СТАРЈЕШИНА
- ОПШТИНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА ССО
- КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ИНТЕРЕСЕ ДРУШТВЕНОГ ПОЛОЖАЈА ЖЕНА

СА ЖЕЉОМ ДА СЕ У ЊОЈ ПОСТИГНУ ЈОШ БОЉИ РАДНИ РЕЗУЛТАТИ

РО „СТАРИ ГРАД“

ЖЕЛИ

СРЕЋНУ 1987. ГОДИНУ

СТАНОВНИШТВУ ОПШТИНЕ БУДВА СА НАДОМ ДА ЋЕ У ОВОЈ ГОДИНИ БИТИ ЗАВРШЕН НАЈВЕЋИ ДИО ПОСЛОВА У ОБНОВИ СТАРОГ ГРАДА БУДВА КАО И ДРУГИХ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ НА ПОДРУЧЈУ ОПШТИНЕ

СРЕЋНУ НОВУ 1987. ГОДИНУ

СВИМ ЖИТЕЉИМА НАШЕ ОПШТИНЕ

ЖЕЛИ

КОЛЕКТИВ „ХОТЕЛА СВЕТИ СТЕФАН“

СА ЖЕЉОМ ДА У ЊОЈ ОСТВАРИМО ЈОШ БОЉЕ ПОСЛОВНЕ РЕЗУЛТАТЕ НЕГО У ОВОЈ КОЈА ЈЕ ОСТАЛА ЗА НАМА

КОЛЕКТИВ „МОНТЕНЕГРО ЕКСПРЕСА“

ЖЕЛИ

СРЕЋНУ 1987. ГОДИНУ

СВИМ СВОЈИМ ГОСТИМА, ПОСЛОВНИМ ПРИЈАТЕЉИМА, РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА ОПШТИНЕ БУДВА УЗ НАДУ ДА ЂЕ ОВЕ ГОДИНЕ БИТИ ВИШЕ ГОСТИЈУ И ВИШЕ ПОСЛА ЗА СВЕ НАС И ДА ЂЕМО ГА СА УСПЛЕХОМ ОБАВИТИ И ПОСТИЋИ ЈОШ ЈЕДАН РЕКОРД

УЗ ДВЈЕСТА ГОДИШЊИЦУ СМРТИ СТЈЕПАНА ЗАНОВИЋА

РАТОВАО јЕ ГВОЗДЕНИМ ПЕРОМ И ВАТРЕНИМ СРЦЕМ

КРИТИКОВАО јЕ СВЕ
И СВАКОГА

„...ПИСАЦ ОВОГ ДЈЕЛА јЕ НЕПОЗНАТ иако о њему говори цијели свијет — уздах и попријеко. Ја о њему знам само то да није ни зло бар ни шкрт. Говорећи о се би, он каже да је нико, да се не нада ничему, да не зна ништа и да све што он ради не вриједи боба. Али, то су претјеривања. Он сматра да је и сувише срдит да би се свиђао свијету. И да су његове књиге добре, иако су спаљене у Риму и забрањене у Паризу, иако их принчеви и краљеви не читају. А да је Каин рођен тамо одакле је он дошао сада, након мира између Турака и Руса, бот га не би могао казнити прогнанством из земље, већ би му страшније било да је задржан да не може да је напусти. А што се тиче учтивости, лијепих манира и друштвености, он признаје да ове врлине нису за њега, јер их он поштује без мотућности да их примијени. Он има манију да критикује све и свакога, и да гласно каже: „Господин тај и тај је глупак”, или „Госпођа та и таје ружна...”

Он напада поваздан људе без разлике, не гледајући на њихов положај, њихову моћ, а не тиче га се да ли су на његовој страни или против њега. Он гордо мисли да један титулсан надувенка на положају мора бити третиран као посљедњи човјек. Он се руга отворено недостасцима свога ближњега, он ратује својим списима и говорима гвозденим пером и ватреним језиком против предрасуда које су и принчевима и народу најдраже. Он жели да убиједи људе да они знају само привид врлине, да је у дубини њиховог карактера лукавство, шкртост и незнанje. Говорећи тако, он жели да створи утисак да је независан дух, постојан и вјешт, срце без страха и претварања. Али, у очекивању призива за тако моралну врливину, он је стално прогоњен. Кажу да се учено бави политиком, да пише о управљању државом. Он је, заиста, чудан као човјек који жели да управља краљевином, а не налази лијека ни себи самом... Он је пјесник. Његове љубавне пјесме одишу љежношћу и јосјетљивошћу. Израз му је складан и течан. Он говори филозофски али се не би рекао да се тако поша...

Прошле — 1986. године (28. фебруара) навршило се 235 година од рођења и (25. маја) 200 година од смрти познатог пустолова Стјепана Зановића. Рођен 28. II 1751. у Будви, школовао се у Венецији и Падови, боравио у Италији, Француској, Холандији, Њемачкој, Аустрији и Пољској, овај Будванин је долазио у додир с познатим европским владарима, књижевницима и филозофима. Представљао се, између остalog, као једанаести праунук Скендер-бега, принц од Албаније, потомак српских владара, Шћепан Мали, херцеговачки Војвода Шимун... Дописивао се са Волтером, Русоом, Фридрихом Другим, Станиславом Понјатовским и многим истакнутим личностима онога времена. Затворен у Амстердаму 25. маја 1786. извршио је самоубиство резањем вена — тако се у затвору завршио живот, који је, како неко рече, био сличан најкошмарнијем сну пушача опијума.

Писао је на француском и италијанском језику пјесме, приповјетке, политичке и филозофске расправе, које су доживљавале и по неколико издања и превођење на руски, њемачки и шведски језик, а штампане су у Паризу, Женеви, Торину, Дрездену, Берлину, Кроји (?), Цетињу (?), Хагу, Франкфурту, Москви, Бечу, Амстердаму, Лондону (?), и ко зна у којим све стварним и измишљеним градовима.

Да бисмо ближе упознали читаоце са овом контроверзном личношћу из наше културне историје, објављујемо у овом броју Зановићев минијатурни портрет „Ратовао је гвозденим пером и ватреним срцем”, у ствари одломак из предговора његове књиге „Поезија и филозофија једног Турчина”, сонет Будви „Теби се враћам” и писмо Фридриху Другом у коме се представља као Шћепан Мали и Шћепан Кастројота од Албаније.

Што се тиче вјере, нико о томе не зна ништа. Према начину умињавања, рекао би се да је мухамеданац; према списима сумњиви дејста, али из гледа најсигурније да није хришћанин по рођењу, јер се прича да у својим кочијима има реликвија из какве цамије или синагоге. Не изгле да као Јевреј, иако би могао бити унук славног Сабатаја Севија, тобожњег месије из Смирне. Писало се на све стране да се открије његов идентитет. Неко је одговорио да је он писац, неко да је португалски Јевреј, неко да је син кардинала, неко језуите, неко син трговца из Алепа, црногорски цар, талијански сластичар, син принца Хераклијуса Друшког, одбјегли албански паша Мустафа Кур-Шелди, син неког бугарског сељака, принц Иван, који је побјегао из руског царског затвора. На крају, како се шале писци, он је племић-сељак плаве и обичне крви. Има отворену физиономију лијепе, рјечите очи, лијепе зube иако поваздан пушки дуван. Његује трепавице и шмињка се, говорећи да није дозвољено показивати на улицама лице које имамо у соби, као што није дозвољено носити почијепано одијело... Хвата се за прву идеју која му падне на памет. Из ње се роди, како кажу, одлука да постане месија којега чекају животи. Постаће бар неки ратнички пророк. Он ће моћи да каже, као Мухамед, ако је мудар и буде имао среће...

Боран и вршак мога бајонета наметнуће мир и страх остатку свијета... Моли се на изласку и заласку сунца. Као да је Инка. По природи је сјетан и хиподричан. Да би се расположио каже да узима извесне дозе опијума које би по мишљењу љекара, биле довољне

да успавају заувијек цијелу чету црних хусара руског краља...

СИРОМАХЕ јЕ НАЗИВАО САБРАЋОМ

Зна напамет велику количину француских стихова, Волтера, Расина, Корнеја, Гребијона, а међу комадима му се највише свиђају: „Ми тридат”, „Зампа”, „Цина”, „Радамес и Мухамед”... Тако је његов омиљени пјесник. Кају да зна напресок седам пјевања и цијели „Пакао”, најбољи дио Дантеове поеме, бизарно назване „Божанстве на комедија”. Познаје све славне умјетнике у сликарству, поезији, музici и свим областима књижевности. Обишао је цијelu Европу, иако се не би рекло да има више од 27 до 28 година. Кад га питају ко је, он одговара да је оно што ће бити послије смрти, а то значи ништа...

Веома је привржен помагању сиромаха које назива са браћом. Дарежљив је до те мјере да би позајмио како би могао да поклони. Рођени је ентузијаста и изгледа као створен да шири ентузијазам. Кају да је израдио план за улцињске гусаре да заузму храм Богородице у Лорету, то јест њен трезор, како би се створила средства да се пројерају Млечићи из крајева које су узурпирали угарском краљу... Несрећан у љубави, пријатељству, у свему, он вје рује да ће наћи мир тек у грబу...

Кажу да је његова главна невоља у томе што га не схватају озбиљно, због мноштва имена која мијењају сваки час. Његови непријатељи, који би по броју могли да формирају добру коњичку регименту, користе овај неспоразум, па му стављају на рапчу и туђе глупости...

чује да се све рађа у труле жи и да се све враћа у трулеж. И ако постоји неки Бог та ријеч значи само покрета чку силу свемира. Има много мишљења у корист овог система, али је за кућење штампање таквих мисли. То је неопрезна смјелост распострањења у његовој љубавној поезији и филозофским писмима, и то је отров за несрећне становнике земље који могу да се надају само ономе што им је њихов поп имао милост да обећа о рају у којем ће, према хришћанској цркви, бити осуђени да остану стојећи, гологлави, пред вјечним Петром и његовом свитом...

Остаје да се надамо да ће луча разума освијетлити његово срце, а не разум, па ће тада његови таленти засјати међу добрым генијима као

„ЈА САМ ШЋЕПАН МАЛИ...“

„...СИРЕ, ОКОРИСТИО САМ СЕ, за неко вријеме, игнорацијом и лаковјерношћу једног барбарског народа. Наметнуо сам се главом читаве једне земље, у којој дотле нијесу познавали ни господара ни закон... Ево ме код посљедње епохе моје заиста необичне историје. Укратко, Сире, ја сам Шћепан Мали Црногорски. Помоћу срећног случаја и снагом чудотворства, у једном крају где готово нико не зна ни читати ни писати, нашао кам средства да се несхватљивом срећом избавим из лавиринта у који сам био ушао с чврстом намјером: или побједити или умријети. Противници моји и цијела Европа држаху ме мртвим. У Цариград бјеше послата једна одрубљена глава доказ да је смрти. Станко Казамуња, Грк из Мореје, који ме је издајством имао жртвовати турској освети, постао је сам жртвом моје пажљивости, а његова глава пала је умјесто моје...

Сире, ја сам Шћепан Кастројот од Албаније, господар Бибиндола, потомак династије Црнојевића, бег Горњих Брда Црне Горе. По очевом крсном имену Јован, који се у илирском језику назива Заон, ја се, тако ће, зовем Зановић. Тако је ово име постало општим, на исти начин како се у Русији велики кнез зове Павле Петровић, будући да је син Петра. Моја мајка Фрањица Лаура Батори од династије деспота српских. Вајрврство народа и преврати на истоку упропастише владајући политички систем и опстанак свих великих владајући политички систем и опстанак свих великих на Источно-Римске империје. Уред територије грчко-источне вјере, моја је породица увијек остала римока толичка. По старим правима моје породица на Црну Гору и Албанију, и на темељу прирођене ми амбиције, створио сам, послије својих путовања, пројекат да, по узору Скендер-бега, опет освојим покрајине што их узурпацијом стекоше грчки патријарси и Турци иза освојења Цариграда од Махмута II.

С тијелом? Он се не уструча да напише: „Не постоји уопште бесмртна душа“. Види ли он анархију у добру и злу на земљи, доброга, који робује зломе, лажова који је цијењен више од памети и заслужна човјека? Он закључује да се међу звијездама. Та да ће и он моћи да подигне себе споменик у храму славе, и то у средини која цијени само славу појединача”.

Одабрао и приредио:
Милосав ЛАЛИЋ

ИЗЛОЖБЕ

ЦРТЕЖИ И ГРАФИКЕ СЛОБОДАНА СЛОВИНИЋА

У ОКВИРУ свечаности приређених у част новембарских празника, Петровачки са свој новоотворени Спомен дом „Црвена комуна”, поред осталих културних садржаја, обогатили и изложбом цртежа и графика Слободана Словинића. Умјетник, чији досадашњи стваралачки опис прате бројне награде и признања, одвоје се представио са осамнаест цртежа и четрнаеста гравира средњег формата. Још од самих почетака своје умјетничке активности, Словинић се успјешно бави цртежом као самосталном ликовном дисциплином дајући видан допринос развоју и отварању његове естетске аутономности.

Тежиште Словинићеве слике се налази у цртежу. Изовојен као самостална дисциплина представља један од најнепосреднијих начина интерпретације личних, унутар њихових доживљаја. Код Словинића снажна, експресивна линија потенцира ту непосредност односа стваралаца — где преобразивши се у забиљешку суштинских свеопштих егзистенцијалних проблема човјека кроз свјесне и интуитивне енергије умјетника. Препознатљиве композиционе целине које карактеришу вјешта перспективна скраћења, истовремено, у се би кристалишу одређене тематске садржаје идејно повезане горком свијешћу о човјековој трагичној спутаности пролазишћу и немоћи да се затражи живот. Тежња ка вјечном одвлачи људску фигуру у просторе надреалних пејсажа над којима се она, сlijedena или затворених очију, у ковитлацу бола и патње, пропиње ка смислу. И управо то смјело спајање над реалистичких и експресионистичких елемената, преко којег тешко преводљиви садржаји добијају своју специфичну визуелну форму отварају пут ка већ оствареној аутентичности Словинићевог ликовног израза. Његова линија, често спирална, сугерише основни став борбе оплемењен симболиком сталног животног одвијања и завијања, а пренесена на макроплану представља прапокрет свемира без постајања и без нестаяња. Цртеж Слободана Словинића потврђује да је ријеч о умјетнику који успијева да кроз личне стваралачке могућности изрази опште умјетничке истине.

Луција ЈЕЛУШИЋ

„КИНЕМА“ У БУДВИ

САРАЈЕВСКА „Кинема“ је била гост „Зете филма“ од 9. до 15. децембра.

— То је узвратна манифестија, јер ми смо у Сарајеву у марта ове године такође били гости овог рено мираног југословенског дистрибутора, када смо из нашег репертоара приказали наше хитове, рекли су у „Зету филму“.

„Кинема“ се у великој дворани Дома културе „Гојко Краповић“ представила са четири филма Стивена Спилберга: „Ајкула“, „Близки су срети треће врсте“, „Е. Т. Ванземаљац“ и „Издијана Џонс“. Остале три су била: „Рат звијездада“, Ђорђа Лукаса, „Супермен“, Риџарда Донара и „Повратак Чедаја“, Ричарда Марканде.

ПЕТРОВАЧКА ЦРВЕНА КОМУНА

● РИЈЕЧ НА ПРОМОЦИЈИ КЊИГЕ „ПЕТРОВАЧКА КОМУНА 1920. ГОДИНЕ — ПРВА КОМУНИСТИЧКА ОПШТИНА НА ЈАДРАНУ“

КРУПНА историјска дјела говоре сама собом и себи су највећа хвала. Њих не треба уљепшавати. Али све државно културно-цивилизацијско сазнање није потпуно уколико се не уваже и следећа два историјска искуства: прво, кијетен заменити дагаје не може добити право место и значај у историји уколико није научно истражен и објашњен; и друго, у савременом свету теке се пробијају резултати и деспринесици цивилизацији малих народа неголи великих, и малих неголи великих мјеста и градова. Трагови сба ова искуства су присутни и уочљиви и кад је ријеч о Петровачкој првеној комуни. Јер, њен настанак није раније научно истраживан а овај револуцијски подухват и подвиг Петровачких комуниста до недавно није био довољно познат ни црногорском акамома југословенској јавности.

Имајући све ово у виду, мудро се односећи према богатој прошlosti свога краја, друштвено-политичке организације и СК општине Будва покренули су иницијативу за одржавање научног скupa о Петровачкој комуни. Историјски институт Црне Горе и Марксистички центар Централног комитета СК Црне Горе радо су прихватили ову иницијативу. Крајем новембра 1984. године одржан је у Петровцу на учни скup под именом „Петровачка комуна 1920. године — прва комунистичка општина на Јадрану“. Књига коју вам представљам је Зборник радова са тог научног скupa. У књизи су објављена 35 саопштења и реферата и 14 дискусија. Овај научни скup је у правом смислу ријечи био југословенски. У његовом раду су учествовали научни радници из Србије, Босне и Херцеговине, Хрватске, Словеније, Македоније и Црне Горе. Разлог овако масовном одзиву научних радника лежи, вјероватно, у привлачности са же теме научног скupa. Ваљало је пружити и објективан одговор на питање: како је било могућно да у једном крају гђе нема радничке класе — у периферном и запуштеном дијелу земље — побиједе који су највећији и најдраматичнији идеји још оне да леке 1920. године? Учешће великог броја научних радника омогућило је да се Петровачка првена комуна све страније и дубље освијетли и протумачи, посматрајући ондашње збивања у Петровачком крају у јединству са револуцијским процесом на црногорском и југословенском простору.

Знаменити револуционарни дагаји су сложене друштвене појаве. Они имају дубље историјске коријене и производ су читавог сплета друштвено-историјских услова и чиниоца. Тако је било и са Петровачком комуном. Она је била израз и синтеза историјског бића Паштровића. Заправо, ње неби ни било без њихове историјске наталожене снаге, која је настала у особеним историјским приликама. Својом духовном снагом, обичајима и традицијом Паштровићи су у вишевјековном ропству из војевали и очували аутоносију, и изградили су чврсту племенску солидарност. Благодарећи томе, сачували су свој етнички идентитет и духовно се одбранили од туђине. За своје вријеме испољили су истрајност историјске самосвијести, која је била јасно усмјерена ка уједињењу са југословенском браћом. Врхунац таквог сло-

Црвену петровачку комуну, вјеровали су да је комунистичка идеологија оваплоћење вјечних људских идеја слободе, правде и једнакости, да ће комунизам убрзо свуда тријумфовати и да вриједи борити се за њега. Њихов морални лик је био чист и неокањан као што су били чисти и њихови идеји. То су били људи одлучни и упорни у свом револуционарном чину. Све им је то подизало углед у народу. Најактивнији међу њима су били Марко Ников ГРЕГОВИЋ, Саво Крстов ВУКОВИЋ и Павле СРЗЕНТИЋ. Они нијесу били много виши теорији, али су знали на којој је страни правда и чији је интересе већа бранити. Јован Томашевић, вођа црногорских комуниста, пружао им је непосредну помоћ.

Побједа комуниста у Петровцу на општинским изборима септембра 1920. године била је, у ствари, посљедица невјерице сељака у буржуаско друштво. То је био израз свијести и спремности сељаштва овога краја да се под заставом тек основане КПЈ бори за сстварење својих животних интересима. Тако је колективној свијести било симболизовано у свијетлим ликовима Стевана Штиљановића, Кањона и попа Андровића. Природно је и логично да су слободарство, демократски односи у свакодневном животу, и високо развијена морална свијест били веома пријемчиви за прихваћање комунистичких идеја.

Кад је одмах послије стварања Краљевине СХС настутило дубоко разочарење житеља Паштровића у нови државни и друштвени поредак, кад је настало њихово оточење због небрге нове власти за народне недаће; и кад је све снажније и на овомјеју одјекивао ехок октобарске револуције — нагло је сазијевала револуционарна ситуација. Разрјешење постојећих друштвених супротности првенствено је тада зависило од снаге и одлучности револуционарног субјекта. И док су у највећем дијелу Црне Горе оснивачи комунистичког покрета били интелектуалци и радници, у Паштровићима су то били сељаци — печалбари. У томе је једна од битних специфичности револуционарног стварања Петровачке комуне 1920. године.

Живећи у тјескоби и на посној земљи, скоро да није било куће у Паштровићима из које није неко одлазио у свијет на печалбу. Тако од 27 ондашњих петровачких комунара само петорица нијесу били у економској емиграцији. Пролазећи кроз сирову школу рада неквалификованих радника, печалбари су изблиза упознали систем капиталистичке експлатације. Мањи дио њих је стицао тамо класну свијест и активно је учествовао у радничком покрету. А и остале су ширили своје херизонте и сазнања о свијету и животу, и преносили су их у родни крај. Они свјеснији међу њима, који су и створили

велике идеје. Пређени пут нашег комунистичког покрета је показао да је њихов живот имао пуног смисла јер су ставили високо.

Ова књига је и значајан устрибин људске науке: највише историји, потом социологији, политологији а дијелом и психијатрији. Она је веома солидна основа за даља научна истраживања.

Кад год било који револуционарни покрет западне у кривице или у кризу, он се неизоставно окреће својим изворима и полазишистима, са циљем да се јасније сагледају прави узорци сопствене немоћи и да се одабре исправан пут акције. А ова књига управо говори о нашим изворима, па је у томе и њена актуелност. Њене странице врве од историјских поступка и порука, од којих истичемо ове:

— да је ондашња политика КПЈ била превасходно утемељена на класним основама и позицијама;

— да је међу југословенским комунистима тада владао дух јединства и солидарности;

— да без вјере у идеале и циљеве нема успјешне борбе и побједе;

— да само смјели борци и активни људи могу да покрећу живот напријед;

— да морални лик и углед комуниста битно опредељују степен њиховог утицаја на масе.

Дакле, свијест Петровачке првene комуне је и данас плододворна и упутна. Све су ове поруке актуелне и за данашње акције и дјелатност комуниста.

Имајући у виду научну вриједност ове књиге, њену улогу и функцију у повези вању револуционарних генерација, као и њену морално-хуманистичку димензију — вјаља да одате признање свима који су учествовали у њеном иницирању, писању и објављивању.

Милија СТАНИШИЋ

ПОЧЕЛО СНИМАЊЕ „ЈАВНОГ КУПАТИЛА“

ФИЛМСКИ и телевизијски редитељ, Живко Николић, крајем новембра, у Никшићу је почeo реализацију свог шестог играног филма, чији је ранији радни наслов „Повратак из Киншасе“ промијенио у нови „Јавно купатило“.

Како смо сазнали у „Зета филму“, који је оперативни предсједник, снимање „Јавног купатила“ ће трајати 34 дана, а изводиће се у Никшићу, Титограду и на Црногорском приморју.

Сценарију су заједнички на писали Живко и његов брат Драган Николић, љиковиар. Главне улоге тумаче: Савина Гершак, Петар Божовић, Ми одраг Кривокапић, Вељко Мандић, Весна Пећанац и Драго Маловић.

С. П.

АЛКОХОЛ И МЛАДИ

На ову тему ученици основних школа „Стефан Митров Љубиша“ у Будви и „Мирко Срзентић“ у Петровцу радили су током новембра писмене саставе. Било је то у оквиру велике акције „Мјесец дана борбе против алкохолизма, никотинизма и наркоманије“. У нашу Редакцију стигло је прегршт лијепих текстова. У немогућности да све објавимо издвојили смо неке.

ТАМАРИНЕ СУЗЕ

Б/ЕЖЕБИ од стварности свим својим животом посветио се алкохолу. Тамара је то осјетила још оне ноћи, када јој је отац дошао кући пијан. Јеш и сада осјећам горчину и призор у његовом гласу, док ми је причала о алкохолу, који се као непожељан гост увукao у њихов дом.

Осјетила сам сажаљење над тим невиним животом. Њен уплакани дјетињи поглед, који ме моли да је разумијем почево ме данонишно пратити.

Њена мајка би сваке ноћи стајала крај прозора, и уз осјетљење уличних сијалица посматрала тужну поворку робова алкохола, који би се, када се кафана затвори, као са грбља довлачили кућама. Међутим, ни она није била довољно храбра, да учини нешто. Празнину коју је он осјетио када је заборавио жену и дијете, привидно је попутњавао алкохол. Заувијек, био је одвучен у неповрат. Он то није осјећао, јер, био је само остатак онога, што је некада био. Постао је уличар, долазио је кући касно у ноћ. У одређено vrijeme, чуло би се кратко звонце, а онда, када би Тамарина мама отворила врата, он би за трен, као фантом, без одређеног облика лица, спечених усана и искривљених очију, застao на прагу, као да је не познаје, а затим журно ушао, као да се бојаје своје сјенке. И задњи трачак наде да ће престati да пије догоријевао је у Тамари. А онда се једне ноћи умјесто уобичајеног звонца, по пустој улици, као урлик раније звијери, зачула сирена. Нешто је Тамару стегло у срцу. Дјетиња подсвијест предосјећала је нешто. Сазнala је све тек ујутру. Мајка је од ње скривала поглед, дugo стајала крај прозора, као да неког исчекује, и гледала у пролазнике, који би је са сажаљењем погледивали.

Неко је зазвонио. Тамара притрча вратима.

Неке новине пале су јој крај ногу, а дјевојчица која их је бацала, одмјери је а затим се сјури низ степенице. Тамара ногом задржа новине да не одлете, и баци брз поглед на њих. Следи се. Мајка је стајала крај ње као сјенка. Тамара потражи други предмет за посматрање и сусрете се с њеним очима. У њима видје обљесак наслова написаног крупним црним словима: **ТРАГИЧНО ИЗГУБИО ЖИВОТ**. Више ништа није осјећала.

Убрзо је била сахрана. Корачајући за својом мамом, пред Тамариним очима заигра татин лик. У ушима су јој одозвањаје ријечи које је чула пролазењи крај кафана, у којој је и њен отац уништио живот. „**БОЉЕ БИТИ ПИЈАН НЕГО СТАР**“.

Миланка Јовићевић

КЛУПА У ПАРКУ

ЛЕЖАО је на клупи у парку, покрiven старим изгужваним новинама. Поред њега стајала је празна флаша. Можда посљедња а, можда ће их после ње бити још, ко зна колико. Не знам ни како се зове, ни одакле је дошао, ни колико има година. Имао је похабану одјећу на којој су се јасно оцртавале мрље од малтера и прашице, старе ципеле које се више и не могу назвати ципелама. Многобројни жуљеви и ране на његовим рукама говориле су ми да је радио тешке физичке послове. Сигурно није био много стар, или ипак на његовом лицу су се урезивале, као годови на дрвјету, дубоке боре. Постоји краткотрајни спавања, тетурајући, изгубио се у сјени.

Зашто све то чине? Зашто се препуштају тој највећој болести? Можда из разочарања, изгубљење љубави, туѓе или патње? Или можда

зато што желе да се докажу као храбри људи. Не, они нису храбри. Они су кукачи које немају храброст да се одупру, супротставе тешкоћама које их сусрећу у животу.

Где их све то води? Лагано, корак по корак у смрт! Алкохол — то је највећи узрочник свађа, крвопролића, несрета на путевима, распадања бракова итд. То је болест појединца и друштва.

А ко највише испашта, ко највише сноси посљедица? Дјеца! Дјеца, која су претрпјела много бројне свађе и ту че родитеља, дјеца која паде за топлим родитељским огњиштем који би им пружили топлину и љубав.

У већини случајева та дјеца се препуштају алкохолу, други, улици, мислећи да ће тамо наћи утјеху, да ће на тај начин заборавити све своје патње и муке.

Лидија СЈЕКЛОЋА

САЊА

САЊА је била врло лијепа дјевојка. Имала је свсга два десет година када се удала. Ћила је веселе нарави и живља, пуна живота. Али, њешу среће упропастио је младић за кога се удала.

У почетку, све је било добро. Уствари док се она није нашла у другом стању. У почетку је то крила али дуго није могла и Милан примијети да треба да роди бебу. Он је тако жељио да добије сина. Почеко је да је ње гује да је обасипа понудама, да ради тешке послове — ријечу постао је њен дадиља. Једног дана Сања осјети јаке болове у stomaku. Милан је одмах пребацио у породилицу. Чекао је ово два сата док м у сестра није рекла да Сања мора да остане у породилицу. Тачно у поноћ на свијет је дошла дјевојчица. Око осам сати ујутро Милан назва породилицу а бабица му рече да је постао отац и да је добио кћер. Милана је та вијест као гром потресла: почео је да ломи све по кући. Када се мало прибрао отишао је у кафана и почeo да пије. Ујутро се поновило. То је трајало до Санјиног по вратка, а онда је за њу живот постао пакао. Јасна је расла у кући пуној туге. Поплије пет година пјајачиња и лумпована Милан је умро у кафани са чашом у руци. Иако је била мала Јасна је добро запамтила намргођен очев лик. Сада живи срећно са својим мужем и дјеци. А Санја? Санја живи сама у оном истом стању са успоменама на свог мужа, често га се сјети, и машта о томе како су могли бити срећни да је она родила сина.

Далиборка СОРАЈИЋ

ИСКРИЦЕ

— Каже друг другу.
— Кад будеш пијан и
гледаш на море и видиш
два чамца
ти вазда ћи у други, а не
у први
— А зашто не у први.
— Зато што га нема!

Дамир Шинковић

ООУР „МОНТЕНЕГРО ЕКСПРЕС“ — Будва за сезону ЈЕТО 1987. године преко својих продајних пунктова врши закуп лејаја у приватном смјештају.

Детаљније информације у вези услова закупа можете добити на телефоне: (086) 41-259, 41-443, 62-262 и 61-690.

Млади саобраћајци у акцији

ЈЕСЕН НА СЕЛУ

ЈЕСЕН се поново враћа у наш крај. Увело лишиће разноси мирис туге кроз пусте улице. У даљини се чује музика, тиха, озбиљна. Зашто у оку блиста сужа? Зашто је ова јесен тако тужна? Сјетим се прошлих. Биле су та које жуте и необичне. Ова је тужна.

Сјетим се једног јесењег дана када сам га први пут срела. Сјетим се и његових погледа. Били су тако пријатни и топли. Више нису. Сада су постали тако хладни и сурви.

Било је то прије четири године. Била сам код баке. Једног поподнева она рече: „Знаш примићу једног младића са села. Дошао је у град да студира“.

Сложила сам се са тим и идућег дана он се доселио. Био је лијеп. Црна коса је била сјајна и замршена од вјетра који је дувао. Имао је чудне плаве очи које су биле увијек замишљене. Све га је то чинило неописivo лијепим. Одмах смо се спријатељили и када би био слободан, причали бисмо дugo, дugo. Причао је о животу на селу, о својим родитељима, али никада није говорио о дјевојци. Једном сам му то споменула и он рече: „To је мој сан, — прво морам наћи дјевојку са којом бих могао бити срећан и која би ми значила све“!

Једне вечери он је довео једну дјевојку код нас. Представио нам је и рекао да ће да је ожени. Била је права љепотица. Најзад се остварио његов сан, и она је постала његова жена. Вријеме је пролизило, а њихов живот није био као у бајци. Скоро сваке вечери његови другови су долазили по њега и онда ће заједно ишли у кафану. Испочетка се противио томе

али касније се привикао. То му је постала навика. Све више проводио је са њима и није имао времена ни за жену ни за дијете које је било на путу. Пиће га је све више узимало. Брисао је ону лијету прошлога и утицај алкохола који је полако узима мужа. Неки пут када је баш био пижан толико да не може ни ићи већ пузати пријетио јој је разним глупостима, па је чак и наговарао и на силу доводио да пије заједно с њим.

Није жељела да то други сазнају али се упак могло видjeti да то није више она љепотица. Личила је на неку старицу измечену и блиједу. Ипак је мислила да ће долазак бебе на свети нешто промијенити. Али за њега није постојало ништа. Он је само знао за алкохол.

Некад би му споменула лијечење и онда би се он замислио. Загледао би се у не што као да тражи утјеху, спас и нешто изгубљено. Али на томе је завршило.

Једне олујне ноћи његовој је тијело нашло спас. Са чашом у руци остало је укочено и блиједо. Испрљен је сај веома који је сам одабрао са да се одмарao у полутиами, док је сјај штерике слабо освијетљавао кафану. Више никада ни кап алкохола неће потећи кроз његова уста. Све ће се полако поглед вјечито трајати. И сада у овом по следњем часу, његове очи су гледале негде далеко, тражећи спас, избављање или нешто слично.

Сања ТИМОТИЈЕВИЋ

ДВА ПИЈАНЦА

У кафани уз чашницу два пијанца разглабају неке мање важне ствари. Губе дане и године не мислећи на дјечицу која у њима узор виде. Дај чашницу! И још једну... И још једну... Пијанице не престају, Трују себи горак живот и себично настављају.

Бошко Балић

ШАХ**„Резервни”, али
интересантан**

БУДВА је од 10. до 30. децембра по други пут узастопно била домаћин 42. сениорског првенства Југославије у шаху. Истини изостали су најбољи — Ђубојевић, Предраг Николић, Велимировић, Поповић, Хулак и Барлов, нису дошли Марјановић и ветеран Глигорић, као и још многи други, па је овај шампионат добио епитет „резервни“. Ипак био је доста борben, било је занимљивих окршаја, не извесне и беспоштедне борбе за поене, било је и партија које ће се памти.

На шампионату у Будви снаге су одмјерили: Мирајем Цевлан, Милан Матуловић, Божидар Ивановић, Богдан Лалић, Огњен Цвitan, Мишо Цебало, Владо Раичевић, Алекса Стриковић, Саша Величковић, Милан Драшко, Златко Илинчић, Милорад Кнежевић, Омер Диздаревић и Пере Вучинић.

Судије турнира били су Милош Вукадиновић и Иван Вулановић. Директор турнира био је Драго Поповић.

Домаћини турнира учинили су све да „освоје“ и други велемајсторски бал када је у питању организација шампионата, и чини се да ће им бити додијељен. Заиста је све шти мало — Будва се показала као мјесто које има смисла за организацију великих турнира, посебно шаховских, које шахисти та које воле. Вјероватно ће се у нашем граду, убудуће, традиционално играти првенство државе.

С обзиром да је наш лист морао у штампу прије него што је „пала заставица“ на 42. појединачном првенству Југославије у шаху, овом приликом нисмо у могућности да са општим резултатима учини ћемо то у наредном броју:

И за крај овог текста једна занимљивост: отварајући првенство Владо Дулетић, предсједник СО је између осталог нагласио да постоје велики из гледи да се у Светом Стефану организује велики шаховски турнир на које му би играли бивши светски шампиони против акутног.

С. Грегорић

БОКСЕРСКА РЕВИЈА „БУДВА 86“**УСПЈЕХ ЈОВА МИТРОВИЋА**

У ЧАСТ ДАНА ослобођења нашег града у хали „Јадранског сајма“, одржана је традиционална ревија бокса под називом „Будва '86“.

На овој ревији учествовали су боксери из Београда, Титограда, Никшића, Цетиња, Бара и Будве.

Цијела ревија је протекла у фер бсрбама, без екцеса, а од наших боксера наступили су: Хусеин Фехми у бандам, Јово Митровић у перолакој и Радоје Ђуровић у средњој категорији.

Од све тројице наших боксера, најбољи утисак оставил је Јово Митровић, који се на овој ревији представио као најбољи техничар, за шта му је додијељен пехар. Добро је боксовао и Хусеин Фехми, који је у финалу побиједио Поповића из Цетиња, док Ђуровић није био десрастао противник Београђанину Бадњаку.

Ипак, да и то кажемо, овогодишња ревија није у организационом смислу задовољила, као она прошлогодишња у „Зета филму“. Свакако боксерски радници у нашем граду о овоме убудуће треба да поведу више рачуна, јер уосталом они тада пред публиком и гостима представљају Будву.

С. П.

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

ОБАВЈЕШТАВА се грађанство да ветеринарска инспекција Скупштине општине Будва врши преглед свињског меса на трихинозу у згради СО Будва сваког радног дана од 7 до 9 и од 12 до 14 часова, а суботом и недељом од 10 до 11 часова, у просторији број 25 у приземљу.

Преглед по узорку за једну свињу плаћа се по 1.500 динара.

Ветеринарска инспекција

ПЈЕСНИК И РОДОЉУБ ДИОНИСИЈЕ МИКОВИЋ (2)

(Наставак из прошлог броја)

ПРЕТПЛАТНИКА је било из свих наших крајева, па чак и из иностранства, из кругова наших печалбара у Цариграду и Америци. На полеђини прве странице овог часописа били су познати стихови као мото и порука: „Брат је мио које вјере био“ (Његош) и стихови књаза Николе I „Брат је добро од свих одвојено. Слога братска крепост је и снага, а неслога оружје сломљено“. Часопис је имао више рубрика у којима су публиковани религиозни и патриотски чланци, народне и умјетничке пјесме, приповјетке, прилози из историје и фолклора, биографије знаменитих личности, путописи, архивска грађа, ојцјене и прикази и чланци из привреде. Прва свеска имала је 254 странице. Међу претплатнике Дионисијевог Магазина налазе се Никола Пашић, Бранислав Нушић, Стеван Сремац, Андра Гавриловић, Светозар Ђорђевић, Милан Ђ. Милићевић и др. Критика је врло похвално оцјенила ову Дионисијеву књижевно-патриотску акцију. Другу свеску Магазина штампао је у Дубровнику за 1897. г. у штампарији познатог дубровачког родољуба Антона Пасарине. Покушавао је да обнови издавање Магазина 1901. књижевним огласом у „Бранковом колу“, али је био слаб одзив претплатника. Не зна се да ли је икад Дионисије успио да исплати дуг штампару Пасарини, који је у познатој афери око штампања револуционарне пјесме бокељског родољубља студента Урош Тројановића умро од посљедица тамновања.

Дионисија није декуражи-рала, како је писао, „наша општа позната немарност“ која је задесила дубровачки ча-сопис „Срђ“ као и његов Магазин. Упоран у својој борби за програм југословенства манифестију у облику књижевног стваралаштва, који сматра слично Матавуљу за ново оружје свога народа, иако је знао да ће тешко проћи због новчане оскудице и политичке цензуре, покреће 1909. г. велики илустровани календар „Бока“, који врло успјешно издаје пет година. То је доба великих политичких превирања, алексије Босне и Херцеговине, балканских и Првог свјетског рата. Дионисије се не плаши тешких посљедица које су касније неминовно дошли. Почеко је да са малим бројем страница да би сваке године повећавао опсег сарадника и странице овог алманаха. Београдска критика је дионисијев календар назвала „просветна жижка која нашем Приморју светлућа“.

У предвору прве свеске позивао је на сарадњу учитеље и свештенике да прикупљају народно благо и шаљу

му за календар, јер „вијек и вријеме у коме живимо то да нас и ради нас оправдано захтијевају“. Дионисијев календар се продавао у београдским и цетињским књижарама. Нашајо је на лијеп одзив критике и разумијевanja претплатника, сарадника и читаоца. Свеске за следеће године су биле на повећаном броју страна и илustrација. Тираж је износио хиљаду и двеста примјерака. Одашиљао се нашим људима у иностранство. И овде је Дионисије, као и у своме Магазину, неуморни сарадник и уредник. Кад се појавио календар „Бока“ за 1913. г. био је сав тираж заплијењен од которске полиције због једне провокативне илustrације која је приказивала јединство свих наших покрајина приказом уједињених гробова на шег народа под туђином. Ово је био Дионисијев оштар претест због анексије. Поведен је судски процес и Дионисије је осуђен као „књижевни пагатор“ против бечке политичке на пет година робије. У то доба избио је Први светски рат. Извршење пресуде одлагало се због динисије-

вог лошег здравља. Познато је било да је често побољевао и рано у младости оболио.

На интервеницију његових пријатеља адвоката, а особи то залагајем тадашњег шефа полиције у Котору Јарослава Бухара, издржавање казне у затвору замијењено је конфинацијом у манастиру Бањи. Храбри калуђер успио је ипак, и поред толиких невоља, да изда календар и за 1914. годину. Покушавао је и прибрао грађу да то уради и за наредну, али га је у томе сасвим омеко разбуњавање рата. По осло-боје узалуд је настојао да окупи претплатнике и сараднике да би наставио своју издавачку дјелатност. Упоран у својим настојањима и даље пише и објављује у различним часописима и листовима иако му здравље све више попушта. Од посљедица честих истрага, хапшења и затвора ослабио му је вид и слух и слабо се кретао. Тако је до чекаја почетак Другог светског рата. Постао је сасвим немоћан. У прољеће 1941. године прешао је из манастира Бање у свој крај, у манастир Дуљево близу свога села. Окупација је сасвим исцртила старац. Његови пријатељи по кушавали су са више страна да му помогну. Изнурен болешћу, очајан због тешког стања у земљи, умро је 1. јуна 1942. у 81. години живота. По жељи је сахрањен у по-родичној гробници на гробљу манастира Прасквица.

О патриотском и књижевном раду архимандрита Дионисија доста је написано од првих критика крајем прошлог вијека до наших дана. Водио је преписку са нашим угледним политичарима, научницима и писцима белетристичке од којих су неки били сарадници и претплатници његових едиција. Дионисије пише пјесме и приповјетке из народног живота са актуелном тематиком свога времена. У низу његових лир-

ских и епских гусларских пјесама о ослободилачким ратовима, овде истичемо његову програмску пјесму „Ој Словени, љубимо се“, објављену у првој свесци свога Магазина.

То је мала поема умјетничке вредности, пуне патриотских порука своме и нашем покољењу. У њој пјесник по зива на југословенско јединство наше народе.

Проучавао је народни живот и обичаје и објавио, неколико запажених студија. Тако је у „Босанској вили“ штампао општан рад „Паштровска свадба“ и есеј „Паштровићи“ у дубровачком „Срђу“. У неколико часописа објавио је сваја запажања о етнографији и фолклорним одликама кривошијских села. Његова студија „Свадбени обичај у Ластви“ (код Тивта) поред домаћег издања имала је и њемачки превод. Познате су Дионисијеве монографије о црногорским митрополитима Илариону Рогановићу, Висариону Љубиши и Митрофану Бану. Његова студија „Бококоторско владичанство“ доживјела је два издања и добила награду Српске академије наука 1908. г. О њему су писали многи наши писци, међу којима и Три фун Ђукић, Пере Шоћ и Нико С. Мартиновић. Которска секција Друштва историчара Црне Горе подигла му је у ман. Бањи спомен-плочу и обновила његову радну собу у којој се налази скромна библиотека, пљачкана у теку претклих ратова. Спадају је у „оне културне раднике који својим искреним радом свесрдно служе идејама свога времена“. (Т. Ђукић)

Васко ИВОШЕВИЋ